

TRZODA CHLEWNA. Selekcja i tworzenie rezerw loszek do remontu stada

Loszka do remontu

Ważnym aspektem w hodowli zwierząt jest dobór zwierząt do rozrodu, czyli odpowiedni wybór loszek na matki. Jest to ważne nie tylko ze względu na aspekty hodowlane (lepsze przyrosty dobowe, itd.), ale również opłacalność produkcji.

Wszystkie cechy użytkowe świń są uwarunkowane genetycznie, czyli zależą od tego, co przekazali im przodkowie. W zależności od tego w jak silny sposób dziedziczenie oddziałuje na kształtowanie się poszczególnych cech, mogą one być nisko-, średnio- i wysokoodziedziczalne.

Wszystkie cechy związane z rozrodem jak płodność, plenność czy mleczność są niskoodziedziczalne. Do średnioodziedzicznych cech zalicza się cechy tuczne, czyli tempo wzrostu i wykorzystanie paszy. Do wysokoodziedzicznych cech zalicza się cechy rzeźne poubojowe, takie jak ilość i wzajemne proporcje mięsa i tłuszczu w tuszy.

Wartość hodowlana loszki

Wybierając loszkę na przyszłą matkę, należy sugerować się wymaganiami, które muszą być uwzględnione przy szacowaniu wartości hodowlanej loszki.

Dotyczą one pochodzenia, użytkowości rodziców (matki), pokroju, w tym liczby normalnie rozwiniętych sutek, odpowiedniej masy ciała, przy danym wieku, a następnie użytkowości własnej w 1 lub 2 miocie.

Kupić czy zostawić

Wybór odpowiedniej loszki jest ważny nie tylko w chlewniach hodowlanych. Także producenci zajmujący się odchowem prosiąt przeznaczonych na tucz w tzw. chowie masowym, muszą się zdecydować skąd wziąć loszki do założenia lub uzupełnienia stada.

Hodowca ma kilka możliwości – kupić loszki hodowlane lub pozostawić do chowu z własnej hodowli. Musimy jednak zdecydować, czy utrzymać loszki czystorasowe, czy też mieszańce, czyli zwierzęta pochodzące z krzyżowań. Są to przede wszystkim loszki takich ras, jak wielka biała polska i polska biała zwisłoucha, rzadziej do krzyżowań używa się rasy złotnickiej białej lub puławskiej.

Odporne mieszańce

Loszki mieszańcowe odznaczają się większą odpornością i żywotnością, a także wcześniej wchodzi w okres rozrodczy. Szczególnie ważną sprawą w przypadku loszek mieszańcowych jest wybór knura do krycia. Należy kryć knurem jednej z ras użytych do krzyżowania, bądź też rasy trzeciej. Na przykład, gdy matka loszki była rasy wbp, a ojcem knur pbz, do jej pokrycia należy użyć albo knura wbp (czyli tak, jak matka) lub rasy trzeciej np. złotnickiej białej lub duroc, hampshire, pietrain albo linii 990. Przy takim systemie chowu mniej zarodków obumiera w okresie ciąży i przez to rodzą się liczniejsze mioty. Posiadając loszkę czystorasową można ją również kryć knurem innej rasy, w celu uzyskania żywotniejszego i odporniejszego potomstwa.

Heterozja, czyli wybujałość

Dzięki zastosowaniu takiej metody kojarzeń można spodziewać się zjawiska heterozji, czyli wybujałości mieszańców. Objawiają się one zwiększeniem wartości cech rozplodowych – płodności, przeżywalności i mleczności, co wpływa na późniejsze kształtowanie się innych cech potomstwa, takich jak tempo wzrostu i wykorzystanie paszy.

Przy wyborze loszki do hodowli należy zwrócić uwagę na jej budowę anatomiczną. Nie należy wybierać do hodowli loszki, która posiada

mniej niż 12 sutek. Sutki muszą być dobrze zbudowane i symetrycznie rozmieszczone. Pierwsza para sutek powinna być przesunięta możliwie daleko ku przodowi a odstępy między parami sutek możliwie duże. Nie należy pozostawiać na matki loszki ze zniekształconymi, niedrożnymi lub kraterowymi sulkami, pomimo nawet ładnego pokroju loszki.

Cenne geny

Do remontu stada przeznaczają się zwierzęta pochodzące z hodowli zarodowych lub z własnych hodowli, inseminowanych nasieniem cennych knurów, które podnoszą cechy jakościowe uzyskiwanego potomstwa. Pozostawienie loszek z własnego chowu zapewnia większą zdrowotność stada, jednak można tak postąpić jedynie, gdy mamy stado wartościowe pod kątem loch matek i dobre warunki środowiskowe, gwarantujące prawidłowy odchów loszek remontowych.

Gdy lochy matki są niewiadomego pochodzenia, lepiej kupić materiał hodowlany, zachowując ostrożność przy adaptacji zwierząt do nowych warunków środowiskowych. Nie należy wybierać, na loszki remontowe, loszek z grup tuczników.

Loszka hodowlana

Loszka remontowa musi być odpowiednio wcześniej przygotowana do tej roli, czyli musi mieć zapewnione właściwe żywienie (dla zwierząt hodowlanych) i warunki środowiskowe, między innymi możliwość korzystania z ruchu na świeżym powietrzu. Przy wyborze loszek z grup tuczników mogą wystąpić kłopoty z rują i zapłodnieniem. U loszek hodowlanych zakłada się dzienne przyrosty na poziomie 500 g, w przypadku tuczników występują intensywne przyrosty rzędu 700-800 g/dobę. Duże tempo przyrostów stwarza niekorzystne warunki dla kształtującego się układu kostnego, a przecież naj-

ważniejszą cechą zwierząt hodowlanych jest ich zdrowotność.

W chowie zwierząt unikamy kojarzenia spokrewnionych ze sobą zwierząt. Chów w pokrewieństwie obniża żywotność potomstwa i wartość cech użytkowych, może powodować występowanie wad rozwojowych (rodzenie się potworków, prosiąt z wadami kończyn, czy zarośniętym odbytem), a także ich wysoką śmiertelność w okresie płodowym i po urodzeniu.

Prosię z przyszłością

Wybierając loszkę do hodowli, należy ją kontrolować już od pierwszych tygodni życia. Po pierwsze sprawdzić liczbę sutek i ich budowę. Nawet przy ich odpowiedniej liczbie, ale złej budowie, eliminuje to loszkę, jako przyszłą matkę. Drugą cechą jest masa w wieku 3 tygodni. Prosię wybrane do dalszego chowu nie może ważyć mniej niż 5 kg, ale nie może być za ciężkie.

Optymalna waga w wieku 6 tyg. – 9-12 kg, po 8 tyg. – 15 kg, po 10 tyg. – ok. 20 kg, a w ok. 13 tyg. – 30 kg.

Hodowlana dyskwalifikacja

Hodowca wybierając loszkę do dalszej hodowli, po sprawdzeniu liczby i budowy sutek, powinien sprawdzić pokrój i harmonijność budowy ciała. Dobra loszka musi mieć długi, szeroki, prosty grzbiet, wysoko umieszczoną nasadę ogona, dobrze wypełnioną szynkę, szerokie czoło między uszami. Budowa loszki musi być silna, dobrze związana, ale nie ordynarna. Zwierzę hodowlane dyskwalifikują wszelkie nieprawidłowości w budowie kończyn, wymienia, narządów rozrodczych, zbyt wydelikacenie, łęgowaty grzbiet, obwisły brzuch, zbyt delikatny kośćciec. Wady te mogą być przekazywane dziedzicznie, dlatego należy przeanalizować również pochodzenie przodków loszki.

Nie za młody, nie za stary

Do rozrodu przeznaczają się loszki ras białych, które przy pierwszym kryciu mają 7-8 miesięcy i wagę nie niższą niż 100 kg, ale nie wyższą niż 120 kg. Loszki mieszańce mogą być o miesiąc młodsze i o 10-15 kg lżejsze. Ogólną zasadą jest również krycie loszek w czasie drugiej kolejnej rui –

nie przy pierwszej i nie później niż przy trzeciej. Do krycia po raz pierwszy należy użyć doświadczonego knura. Nie może być zbyt młody lub za stary. Młode knury są niedoświadczone, a stare zbyt mocno pobudzone i mogą spowodować u młodej loszki trwałe urazy.

Wiele firm stosuje praktyki zakupu wyłącznie knurów lub ich nasienia, a remontowanie stada matecznego opiera wyłącznie na loszkach z własnego odchowu. Tymczasem postęp hodowlany może być ograniczony, dlatego korzystanie z loszek hodowlanych pochodzących z zakupu jest w pełni uzasadnione.

Literatura:

1. B. Grudniewska „Lochy i prosięta, żywienie i pielęgnacja”
2. Rasy świń – Wydawca PHU Magrol. Praca zbiorowa pod redakcją mgr inż. B. Światlak

Katarzyna Banaś DODR,
PZDR Kamienna Góra

Przy wyborze loszki do hodowli należy zwrócić uwagę na jej budowę anatomiczną.

Fot. Wikimedia

